

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83389,Rozycki-Stefan-Zbigniew.html>
2021-11-28, 09:45

Różycki Stefan Zbigniew

RÓŻYCKI Stefan Zbigniew (8 I 1906, Konstantinowka k. Doniecka, Ukraina – 16 IX 1988, Warszawa), geolog i geograf, polarnik. Syn Romana, urzędnika, i Reginy Rogozińskiej.

W dzieciństwie z rodzicami podróżował – stąd późniejsza pasja podróżnicza – m.in. po Wołyniu, Krymie i Kaukazie. Do szkół uczęszczał w Charkowie i Jekaterynosławiu oraz Warszawie i Częstochowie, gdzie w 1925 uzyskał maturę. W ostatniej z tych szkół amatorsko zajmował się kolekcjonerstwem geologicznym, konsultował się w tej sprawie z profesorami J. Nowakiem (UJ), J. Lewińskim (UW) i R. Kozłowskim (WWP). W konsekwencji, w 1925 podjął studia geologiczne i geograficzne w UW (pod kierownictwem S. Lencewicza i J. Lewińskiego). Od 1928 był asystentem w Katedrze Geologii tej uczelni, a w 1939 ogłosił pracę *Interglacja żoliborska*, na podstawie której w 1931 uzyskał doktorat filozofii. W tym czasie interesował się głównie czwartorzędem, dokumentował to publikacjami (m.in. ogłoszoną razem z J. Lewińskim w 1929 *Dwa profile geologiczne przez Warszawę*), co wiązało się z geologicznym rozpoznaniem podłoża na potrzeby kanalizacji i budowy metra. Tematyce tej pozostał wierny, choć wiele uwagi poświęcił też osadom starszym, zwłaszcza wyżyn polskich, ale też obszarów różnych krajów i kontynentów.

W 1931–39 był współpracownikiem Państwowego Inst. Geologicznego, zrazu wykonując arkusz Żarki mapy geologicznej 1: 100 000, a od 1937 pracownikiem etatowym tej placówki. W 1934 uczestniczył w wyprawie na Spitsbergen, co później udokumentował rozprawą *Budowa geologiczna północno-zachodniej części Ziemi Torella* (1959) oraz książką popularną *Wśród lodów i skał* (1959). Prowadził w tym czasie głównie studia nad mezozoikiem (osady jury i kredy) okolic Częstochowy, co następnie udokumentował studium *Górny dogger i dolny malm Jury Krakowsko-*

Częstochowskiej (1953).

W czasie wojny uczestniczył w kampanii wrześniowej, a następnie pracował w warszawskim oddziale Amt für Bodenforschung (uprzednio PIG), kontynuując badania wcześniejsze. Jednocześnie uczestniczył w konspiracji (ZWZ i AK, m.in. grupa kartograficzna „Schronisko”). W 1945–46 kierował Pracownią Fizjografii Urbanistycznej w Biurze Odbudowy Stolicy. W 1945 habilitował się na UW na podstawie rozprawy *Baton, kelowej i oksford Jury Krakowsko-Częstochowskiej*, a w konsekwencji objął osieroconą – po S. Lencewiczu – Katedrę Geografii tej uczelni (do 1951). W czasie reformy nauki lat 1950–52 został pełnomocnikiem władz do nauczania geologii, w tym do organizacji wydziału geologii UW. Na wydziale tym objął (1952–68) kierownictwo Katedry Geologii Czwartorzędu. W ostatnich latach czynności zawodowej pracował także w Zakładzie Nauk Geologicznych PAN.

W latach 1952–54 był dyrektorem naczelnym Instytutu Geologicznego Centralnego Urzędu Geologii. Przewodniczył Komitetowi Wyprawa w ramach Międzynarodowego Roku Geologicznego (1955–59). W związku z tym, ale także jako ekspert, uczestniczył w badaniach na terenie Wietnamu (1956), Spitsbergenu (1958), na Antarktydzie (na przeł. 1958 i 1959) oraz na Saharze algierskiej (1970).

R. ze współpracownikami był jednym z głównych organizatorów obradującego w Polsce w 1960 Międzynarodowego Kongresu Badań Czwartorzędu (INQUA). Pośrednio plonem prowadzonych wcześniej i po Kongresie badań stała się publikacja *Plejstocen Polski środkowej na tle przeszłości w górnym trzeciorzędzie* (1967, wyd. II 1972), ale także cykl późniejszych opracowań poświęconych genezie glinek lessowych (m.in. prace: *The Directions of Winds Carrying Loess*, 1965; *Pyłowe utwory typu lessowego na świecie. Ich występowanie i geneza*, 1986).

R. był czynnie zaangażowany w prace geologiczno-inżynierskie, m.in. w czasie budowy CMK, budowy metra w Warszawie, odbudowy Zamku Królewskiego. Zwykle wspierał go zespół asystentów i współpracowników (m.in.: M. D.

Baraniecka, K. Grzybowski, G. Kociszewska-Musiał, Z.
Lamparski, L. Lindner, S. Marek, Z. Michalska, J. Rudnicki, H.
Ruszczyńska-Szenajch, R. Więckowski).

Dorobek twórczy R. przekracza 250 publikacji. Do klasyki należą przede wszystkim studia dotyczące górnej jury Wyżyny Częstochowskiej, w których przedstawił wszechstronnie stratygrafię, warunki sedymentacji oraz paleogeografię obszaru. Studia nad epoką lodową traktował niezwykle wszechstronnie, odwołując się także do eksperymentów. Po badaniach w Oazie Bungera na Antarkydzie stwierdził, że w plejstocenie w środk. Europie procesy formowania się krajobrazów po stopieniu lądolodów były zbliżone do antarktycznych, a nie spitsbergeńskich. Stratygrafię naszego czwartorzędu oparł na wyróżnionych parametrach klimatycznych, w konsekwencji wyróżniając sześć glacjałów o różnym czasie trwania. Lessy powstające w Europie wiązał ze specyficznym klimatem okresów deglacjacji.

Czynny w krajowych i międzynarodowych stowarzyszeniach specjalistycznych (m.in. Polskim Tow. Geologicznym, Polskim Tow. Geograficznym, TNW). Członek PAN (1952, zwyczajny 1969). Redaktor „Studia Geologica Polonica” (1958–78, 1985–88) i in. czasopism. Popularyzator wiedzy geologicznej, zwłaszcza w radio.

SBTP (Z.J. Wójcik); Fleszarowa; Śródka.

Zbigniew Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)